

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 436/2010-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti N. P., toho času vo výkone trestu, zastúpeného ustanovenou advokátkou JUDr. K. P., K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Ntv 2/2010 zo 17. júna 2010 a jemu predchádzajúcim postupom takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva N. P. podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Ntv 2/2010 zo 17. júna 2010 tým, že nerozhodol o alternatívnej žiadosti o nahradení väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka, **p o r u š e n é b o l i .**

2. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia N. P. v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet advokátky JUDr. K. P. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júla 2010 doručená sťažnosť N. P.(ďalej len „sťažovateľ“), doplnená 30. decembra 2010 podaním ustanovenej advokátky JUDr. K. P., ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Ntv 2/2010 zo 17. júna 2010 (ďalej len „uznesenie zo 17. júna 2010“ alebo „napadnuté uznesenie“) a jemu predchádzajúcim postupom.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v júni 2010 bol sťažovateľovi doručený návrh predsedu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Toš 5/2009 z 21. mája 2010 na predĺženie lehoty trvania jeho väzby do 15. decembra 2010, ku ktorému sa sťažovateľ vyjadril písomným podaním doručeným najvyššiemu súdu 16. júna 2010. V uvedenom podaní sa sťažovateľ okrem iného vyjadril, že návrh na predĺženie väzby považuje za arbitrárny, pretože neobsahuje dostatočné odôvodnenie ďalšieho trvania jeho väzby.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uviedol, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu bola jeho väzba predĺžená do 15. decembra 2010. V uvedenom rozhodnutí podľa sťažovateľa najvyšší súd nezohľadnil ním uvádzané argumenty, a to, že bol obžalovaný prokurátorom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky zo spáchania piatich skutkov, pričom Špeciálny súd ho pre skutok nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami oslobodil a za spáchanie štyroch skutkov (trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, trestný čin vraždy spolupáchateľstvom, trestný čin hrubého nátlaku spolupáchateľstvom a trestný čin hrubého nátlaku) odsúdil. Sťažovateľ poukázal aj na skutočnosť, že za skutok založenie, zosnovanie a podporovanie zločineckej skupiny bol prepustený z väzby už uznesením Špeciálneho súdu sp. zn. Pš 16/05 BB z 22. júla 2005 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Toš 123/2005 zo 16. augusta 2005. Následne (13. apríla 2006) bol vyšetrovateľom Policajného zboru obvinený z totožného skutku založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, ale prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky dňa 14. apríla 2006 nariadil jeho prepustenie zo zadržania rozhodnutím č. k. VII/2 Gv 93/06-41. V súčasnosti je sťažovateľ vo väzbe tretíkrát za totožný skutok.

Vzhľadom na uvedené považuje sťažovateľ uznesenie najvyššieho súdu za neodôvodnené, nezákonné a arbitrárne predovšetkým z dôvodu, že neobsahuje vo vzťahu k jeho osobe konkrétne skutočnosti odôvodňujúce ďalšie trvanie jeho väzby.

Sťažovateľ tiež poukázal na neprimeranosť trvania jeho väzby, ktorá začala plynúť 24. augusta 2006. V tejto súvislosti sťažovateľ namietal, že najvyšší súd porušil jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj právo podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru, a súčasne poukázal na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“).

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej argumentoval, že najvyšší súd mu uznesením zo 17. júna 2010 predĺžil lehotu trvania väzby použitím ustanovenia § 76a Trestného poriadku, a preto jeho väzba už nie je zákonná v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru, keďže v čase

jeho vzatia do väzby v roku 2006 bola zákonom ustanovená maximálna väzobná lehota 48 mesiacov. Ustanovenie § 76a Trestného poriadku sa stalo súčasťou Trestného poriadku až v roku 2009 na politickú objednávku vtedajšej vlády Slovenskej republiky, pričom toto ustanovenie má podľa sťažovateľa retroaktívny charakter.

Za najpodstatnejšiu považuje sťažovateľ skutočnosť, že najvyšší súd v uznesení zo 17. júna 2010 nerozhodol o jeho alternatívnej ponuke nahradiť jeho väzbu zárukou, a teda buď prijať peňažnú záruku, alebo aplikovať inštitút dohľadu probačného a mediačného úradníka. Najvyšší súd sa k navrhutej záruke vyjadril, že „... *vzhľadom na osobu obžalovaného, no najmä na charakter prejednávanej trestnej veci neprichádza do úvahy...*“. Podľa sťažovateľa najvyšší súd „*pochybil, keď rozhodnutie o neprijatí peňažnej záruky, resp. o aplikácii probačného a mediačného úradníka nie je obsahom výrokovvej časti napadnutého uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Bolo povinnosťou súdu rozhodnúť o kaucii a probačnom dohľade výrokom v uznesení, pretože to vyplýva z ducha i litery ustanovenia § 80 a § 81 Trestného poriadku. Navyše, neprijatie kaucie musí byť odôvodnené zo všetkých hľadísk, ktoré súd viedli k záveru, že nahradenie väzby kauciou, resp. dohľadom, je vzhľadom na osobu obvineného a povahu prejednávanej veci nedostatočné (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované pod R. č. 42/2007).*“.

Absenciou výroku o ponúknutých náhradách za väzbu boli podľa sťažovateľa porušené jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1) Základné právo N. P. na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 5 Ntv 2/2010 porušené bolo.

2) Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 5 Ntv 2/2010 zo 17. júna 2010 porušil právo N. P. podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky tým, že nerozhodol o alternatívnej žiadosti o nahradenie väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka.

3) Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 5 Ntv 2/2010 zo 17. júna 2010 porušil právo N. P. podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

4) N. P. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 15.000 €, ktoré mu je povinný vyplatiť Najvyšší súd Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5) Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť N. P. trovy konania na účet jeho právnej zástupkyne, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval, uznesením č. k. I. ÚS 436/2010-28 z 9. marca 2011 ju prijal na ďalšie konanie a vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa a predsedu najvyššieho súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu najvyššieho súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľa a predseda najvyššieho súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie vecí.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľa podaním vedeným pod sp. zn. KP 4/2010 doručeným 27. apríla 2011 takto vyjadril najvyšší súd: „Obžalovanému N. P. bol návrh na predĺženie lehoty trvania väzby doručený, pričom bol v Ústave na výkon väzby v Košiciach, v zmysle pokynu predsedu senátu JUDr. M. K. poučený o tom, že bez jeho výsluchu možno rozhodnúť o väzbe len vtedy, ak výslovne požiada, aby sa konalo v jeho neprítomnosti, alebo ak by jeho zdravotný stav neumožňoval jeho výsluch.“

V prípade, ak žiada aby sa konalo v jeho neprítomnosti, bol vyzvaný, aby to ihneď oznámil konajúcemu súdu. Zároveň bol tiež poučený, že písomné vyjadrenie k návrhu môže zaslať Najvyššiemu súdu SR tak, aby ho tento mal k dispozícii pred 17. júnom 2010.

Zo zápisnice zo 17. júna 2010 vyplýva, že bolo oboznámené vyjadrenie obvineného N. P., ktoré na základe písomnej výzvy predsedu senátu bolo s ním spísané v Ústave na výkon väzby v Košiciach k otázke účasti na rozhodovaní o návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby v ktorom obvinený uviedol, že súhlasí, aby sa konalo o návrhu na predĺženie väzby bez neho, že sa tohto konania zúčastniť nechce a práva účasti na ňom sa vzdáva.

K návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby sa obžalovaný N. P. vyjadril písomne, pričom podstata obsahu jeho vyjadrenia je uvedená v napadnutom uznesení.

Zo zápisnice na účel vypočutia obžalovaného N. P. pred rozhodnutím o návrhu predsedu senátu na predĺženie lehoty trvania väzby vyplýva, že obhajca väzby a iba vinou orgánov trestného konania nebolo trestné konanie skončené a prikláňa sa k tomu, čo vo vyjadrení k návrhu uviedol obžalovaný.

Zástupkyňa Úradu špeciálnej prokuratúry GP SR JUDr. B. G. uviedla, že je toho názoru, že sú splnené obidve podmienky na predĺženie lehoty väzby, a preto navrhla lehotu trvania väzby predĺžiť v zmysle návrhu.

Senát v posudzovanom konaní o návrhu predsedu senátu na predĺženie lehoty trvania väzby u obžalovaného N. P. rozhodoval nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietáhov, podľa svojho vedomia a svedomia a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom, tak ako to ukladá zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v písomných dôvodoch napadnutého uznesenia, riadiac sa ustanovením § 176 Trestného poriadku, uviedol, okrem iných náležitostí aj skutkové zistenia a právne úvahy, ktoré ho viedli k rozhodnutiu, že obžalovanému N. P. predĺžil lehotu trvania väzby v zmysle podaného návrhu.

Z obsahu spisu vyplýva, že senát Najvyššieho súdu slovenskej republiky konal v primeranej lehote vzhľadom na rozsah a náročnosť veci. Vec obvineného N. P. bola právoplatne skončená 13. septembra 2010. O samotnej väzbe rozhodol najvyšší súd v zákonnej lehote a vysvetlil aj dôvody, prečo neprichádzali do úvahy iné inštitúty

Trestného poriadku nahradzujúce väzbu, čím reagoval na obsah vyjadrenia obvineného N. P. k návrhu na predĺženie väzby.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu. K porušeniu ním označených práv malo dôjsť v dôsledku toho, že najvyšší súd v uznesení zo 17. júna 2010, ktorým rozhodol o predĺžení jeho väzby,

- nedostatočne odôvodnil, pretože nezohľadnil ním uvádzané argumenty a neuviedol konkrétne skutočnosti, ktoré by mohli byť dôvodom predĺženia jeho väzby,

- neprimerane predĺžil lehotu trvania jeho väzby,

- o predĺžení lehoty trvania väzby rozhodol nesprávnou aplikáciou § 76a Trestného poriadku, v dôsledku čoho sa jeho väzba stala nezákonnou,

- nerozhodol o jeho návrhu na nahradenie väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka uvedenom v jeho vyjadrení k návrhu na predĺženie väzby.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanovením ods. 1 písm. c) tohto článku... a má právo, aby jeho vec bola prejednaná v primeranej lehote, alebo byť prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa takáto osoba dostaví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Vychádzajúc z petitu sťažnosti ústavný súd v prvom rade svoju pozornosť zamerlal na preskúmanie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu zo 17. júna 2010 a zisťoval, či dané rozhodnutie nie je arbitrárne, t. j. či je zákonné a ústavne akceptovateľné, či námietky sťažovateľa sú v príčinnej súvislosti s obsahom jednotlivých namietaných porušení základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru a či sú opodstatnené.

II.1 K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu zo 17. júna 2010 v súvislosti s tým, že nerozhodol o jeho návrhu na nahradenie väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie svojho práva na preskúmanie zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru a základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy uznesením najvyššieho súdu zo 17. júna 2010. K porušeniu uvedených práv došlo podľa sťažovateľa okrem iného v dôsledku toho, že najvyšší súd sa vo výroku napadnutého rozhodnutia nezaoberal jeho návrhom na nahradenie väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka podaným v rámci jeho vyjadrenia k návrhu na predĺženie trvania jeho väzby doručeného najvyššiemu súdu 16. júna 2010.

Ústavný súd z uznesenia najvyššieho súdu zo 17. júna 2009 zistil, že neobsahuje výrok o neprijatí peňažnej záruky sťažovateľa podľa § 81 ods. 1 Trestného poriadku ani výrok o neprijatí návrhu sťažovateľa na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

V odôvodnení napadnutého rozhodnutia vo vzťahu k možnosti nahradenia väzby sťažovateľa miernejšími zabezpečovacími prostriedkami sa uvádza: „*Aplikácia inštitútov trestného práva spôsobilých, za určitých zákonom vymedzených podmienok nahradiť väzbu, v danom prípade vzhľadom na osobu obžalovaného, no najmä charakter prejednávanej trestnej veci neprichádza do úvahy.*“

Pokiaľ ide o výklad samotného pojmu „záruka“ v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, z doterajšej judikatúry ESĽP možno vyvodiť, že má autonómny obsah, ktorý je nezávislý od terminológie používanej vo vnútroštátnom práve. Zárukou treba rozumieť akýkoľvek prostriedok prípustný podľa vnútroštátneho práva, ktorý je miernejší ako obmedzenie osobnej slobody a ktorý je zároveň spôsobilý zabezpečiť účasť obvineného na pojednávaní. Spravidla ide o peňažnú záruku (kauciu), ale aj o iné formy záruk, napríklad odovzdanie cestovného pasu (Stögmüller c. Rakúsko z 10. novembra 1969), stanovenie povinnosti mať stále bydlisko, hlásiť sa v pravidelných intervaloch atď.

Z doterajšej judikatúry ESĽP k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorá sa vytvárala postupne, tiež vyplýva, že prepustenie na základe záruky je len možnosťou, a nie oprávnením osoby pozbavenej osobnej slobody. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby. Uplatňuje sa nielen v prípade takzvanej útekovej väzby, ako by tomu nasvedčovala formulácia účelu tejto záruky (zabezpečenie prítomnosti na pojednávaní), ale je možné ňou nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. V rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. februára 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. júna 2001).

Uvedené východiská judikatúry EŠLP k čl. 5 ods. 3 druhej vete dohovoru ústavný súd už viackrát zohľadnil vo svojej judikatúre a v tejto súvislosti uviedol, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

Podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie ponechať obvineného na slobode alebo prepustiť ho na slobodu, ak

c) s ohľadom na osobu obvineného a povahu prejednávaneho prípadu možno účel väzby dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným.

Podľa § 81 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku ak je daný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) alebo c), môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie rozhodnúť o ponechaní obvineného na slobode alebo o jeho prepustení na slobodu aj vtedy, ak obvinený zložil peňažnú záruku a súd alebo sudca pre prípravné konanie ju prijme.

Podľa § 81 ods. 2 Trestného poriadku s prihliadnutím na osobu a majetkové pomery obvineného alebo toho, kto za neho zloženie peňažnej záruky ponúka, povahu činu, jeho následok a iné okolnosti prípadu predseda senátu alebo v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie

a) v rámci postupu podľa § 72 ods. 2 alebo § 302 ods. 2 opatrením určí výšku peňažnej záruky a spôsob jej zloženia a doručí opatrenie tomu, kto má peňažnú záruku zložiť, alebo

b) postupuje podľa § 72 ods. 2 alebo § 302 ods. 2 bez vydania tohto opatrenia.

Z uvedených ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že právny poriadok Slovenskej republiky pozná ako samostatný inštitút žiadosť o prepustenie na slobodu, ktorou sa

obvinený môže domáhať prepustenia na slobodu argumentujúc neexistenciou väzobných dôvodov, a súčasne popri tomto inštitúte v Trestnom poriadku existujú prostriedky, ktorými možno väzbu nahradiť. Medzi uvedené prostriedky patrí aj peňažná záruka (§ 81 Trestného poriadku) a dohľad probačného a mediačného úradníka nad obvineným [§ 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku]. V týchto prípadoch obvinený vôbec nemusí spochybňovať existenciu dôvodov väzby, ale tvrdí, že účel jeho väzby je možné dosiahnuť aj miernejšími prostriedkami, napr. zárukou záujmového združenia občanov alebo dôveryhodnej osoby, písomným sľubom, dohľadom probačného a mediačného úradníka alebo peňažnou zárukou.

Ústavný súd v súvislosti s námietkou sťažovateľa, podľa ktorej sa najvyšší súd nezaoberal jeho návrhom na nahradenie väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka, zistil, že vo výroku napadnutého uznesenia chýba výrok obsahujúci rozhodnutie o ponúknutej peňažnej záruke a o navrhovanom dohľade probačného a mediačného úradníka, avšak na druhej strane z citovanej časti odôvodnenia uvedeného uznesenia možno vyvodit', že najvyšší súd sa alternatívnym návrhom sťažovateľa na nahradenie väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka zaoberal a tento neprijal.

Uvedený postup najvyššieho súdu podporil vo svojej argumentácii k tejto veci aj predseda najvyššieho súdu, ktorý v rámci svojho vyjadrenia z 20. apríla 2011 (doručeného ústavnému súdu 27. apríla 2011) uviedol, že najvyšší súd v napadnutom uznesení vysvetlil dôvody, pre ktoré neprichádzala do úvahy aplikácia inštitútov nahradzujúcich väzbu sťažovateľa.

Z uvedeného je zrejmé, že podstatnou pre rozhodnutie v tejto veci je otázka, či uvedený postup najvyššieho súdu, podľa ktorého je postačujúce, ak sa s návrhom sťažovateľa na nahradenie jeho väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka vysporiada súd len v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia bez toho, aby o ňom samostatne rozhodol vo výrokovej časti svojho rozhodnutia, možno považovať za ústavne konformný, resp. či je v súlade so zárukami, ktoré možno vyvodit' pre

rozhodovanie o väzbe, resp. jej ďalšom trvaní z príslušných ustanovení ústavy a dohovoru, ako aj jeho doterajšej judikatúry.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry zaujal názor, že je potrebné individualizovať výrokovú časť rozhodnutia súdu o väzbe, resp. jej ďalšom trvaní, ktorým sa zasahuje do práva na osobnú slobodu zaručeného ústavou i dohovorom, tak aby z nej zjavne vyplývalo, že súd rozhodol o všetkých návrhoch obvineného (sťažovateľa), ktorá vyplýva zo záujmu na zachovaní právnej istoty, ako jedného z atribútov právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 227/09, I. ÚS 14/2010).

Vzhľadom na to, že uznesením najvyššieho súdu nebolo rozhodnuté o sťažovateľom riadne v rámci konania uplatnených oprávneniach (o dvoch prostriedkoch nahradenia väzby), nemožno toto uznesenie v tejto časti označiť za ústavne súladné.

Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu zo 17. júna 2010 tým, že nerozhodol o návrhu sťažovateľa na nahradenie jeho väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka, boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

II.2 K namietanému porušeniu práva sťažovateľa na prejednanie veci v primeranej lehote a práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia uznesením najvyššieho súdu zo 17. júna 2010 a jemu predchádzajúcim postupom

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne

medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotných rozhodnutiach došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Sťažovateľ v sťažnosti argumentoval tým, že najvyšší súd svoje uznesenie zo 17. júna 2010 nedostatočne odôvodnil, pretože jeho odôvodnenie neobsahuje, resp. nepoukazuje sa v ňom na dostatok konkrétnych skutkových okolností vo vzťahu k osobe sťažovateľa, na ktorých by bolo možné založiť predĺženie jeho väzby, a súčasne sa v ňom najvyšší súd nevysporiadal so všetkými argumentmi sťažovateľa uvedenými v jeho písomnom vyjadrení k návrhu predsedu najvyššieho súdu na predĺženie väzby sťažovateľa.

Zo sťažnosti a z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že predseda senátu najvyššieho súdu „*podal 21. mája 2010 návrh na predĺženie lehoty trvania väzby u obžalovaného N. P. do 15. decembra 2010 s tým, že dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a/, písm. c/ Tr. por. naďalej trvajú. Je dôvodný predpoklad, že do 8. júla 2010, kedy končí obžalovanému P. lehota väzby, nebude možné trestné stíhanie ukončiť a hrozí obava, že pokiaľ by bol z väzby prepustený na slobodu, mohlo by byť zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania.*“

K uvedenému návrhu predsedu senátu najvyššieho súdu sa vyjadril sťažovateľ podaním doručeným najvyššiemu súdu 16. júna 2010, v ktorom uviedol, že „*podaný návrh považuje za arbitrárny, pretože obsahuje iba reprodukciu príslušných ustanovení trestného poriadku o väzbe, ale absentuje v ňom akákoľvek argumentácia k opodstatnenosti väzobného stíhania. Je väzobné stíhaný takmer 51 mesiacov, pričom väzba prekračujúca*

50 mesiacov sa podľa konštantnej judikatúry štrasburského súdu považuje za neprimeranú. To, že Trestný poriadok umožňuje držať obvineného vo väzbe 60 mesiacov, považuje za politickú záležitosť. Poukázal na ustanovenie § 567c ods. 2 Tr. por. a predstrel výklad, že sporných 12 mesiacov, o ktoré je možné predĺžiť lehotu väzby v zmysle § 76a Tr. por., je treba pred súdom skrátiť na polovicu. Obžalovaný dal na úvahu, či ustanovenie § 76a Tr. por. možno aplikovať aj v jeho prípade, keď mu bol trest uložený v trvaní 23 rokov. Poukázal na prvok retroaktivity v ustanovení § 76a Tr. por., čím sa porušuje princíp právnej istoty. Krátkou analýzou dôkaznej situácie týkajúcej sa skutkov, pre ktoré bol uznaný za vinného, preukazoval, že nie sú splnené ani materiálne podmienky ďalšieho trvania väzby. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky nepredĺžil lehotu trvania väzby a zväžil aplikáciu probačného a mediačného úradníka, alternatívne ponúkol peňažnú kauciu, ktorej výšku ponechal na úvahu súdu.

Najvyšší súd preskúmal existenciu dôvodov väzby u sťažovateľa a v napadnutom rozhodnutí konštatoval, že dôvodom jeho vzatia do väzby „bola dôvodná obava, že ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu (§ 71 ods. 1 písm. a/ Tr. por.), pretože obžalovaný sa nezdržoval na adrese trvalého bydliska, jednotlivým procesným úkonom sa vyhýbal tak, že si nepreberal predvolania na procesné úkony, pokusy o jeho predvedenie políciou boli neúspešné, čo viedlo až k vydaniu príkazu na jeho zadržanie. V súčasnej dobe k týmto dôvodom pribudol aj ten, že obžalovaný P. bol zatiaľ neprávoplatne odsúdený na dvadsaťtiročný nepodmienečný trest odňatia slobody. Tieto okolnosti vo svojom súhrne aj v tomto štádiu konania dostatočne odôvodňujú obavu, že pokiaľ by bol prepustený z väzby na slobodu, mohol by sa vyhýbať trestnému stíhaniu alebo v prípade uznania viny, výkonu uloženého trestu.

Obžalovaný N. P. bol vzatý do väzby aj z dôvodu uvedenom v § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. V jeho prípade a pri tomto dôvode väzby je nutné konštatovať, že tento obžalovaný sa v minulosti do rozporu so zákonom už dostal, v súčasnej dobe je trestne stíhaný za veľmi závažnú trestnú činnosť, ktorá mala byť páchaná viacerými skutkami. Ani v tomto štádiu konania nenastali také okolnosti, ktoré by obavu z možného pokračovania v páchaní trestnej činnosti rozptýlili.“.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal, že jeho väzba je neprimeraná v dôsledku neexistencie jej dôvodov pri preskúmaní jej zákonnosti najvyšším súdom, v dôsledku čoho malo dôjsť k porušeniu jeho práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru a základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy.

Podľa judikatúry ESLP väzba pre účely dohovoru končí vyhlásením rozhodnutia o vine a treste súdom prvého stupňa bez ohľadu na právoplatnosť tohto rozhodnutia (Solmaz v. Turecko zo 16. januára 2007). Pozbavenie osobnej slobody po vyhlásení odsudzujúceho rozsudku súdu prvého stupňa preto nepodlieha kontrole podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru z hľadiska existencie dôvodov väzby počas celej doby trvania väzby, ktorý je aplikovateľný len v prípade, ak je obmedzenie osobnej slobody založené na dôvode podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v čase podania sťažnosti bola osobná sloboda sťažovateľa obmedzená väzbou potom, ako bol rozsudkom Špeciálneho súdu sp. zn. BB 3T 3/2008 z 24. februára 2009 uznaný za vinného zo zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, z trestného činu vraždy spolupáchateľstvom, z trestného činu hrubého nátlaku spolupáchateľstvom a aj z trestného činu hrubého nátlaku a bol mu uložený výnimočný trest odňatia slobody v trvaní dvadsaťtri rokov. Z uznesenia najvyššieho súdu zo 17. júna 2010 vyplýva, že táto skutočnosť bola podstatná aj pri rozhodovaní najvyššieho súdu o ďalšom predĺžení väzby sťažovateľa a spolu s prihliadnutím na správanie sťažovateľa pred jeho vzatím do väzby a druhom trestnej činnosti, za ktorú bol odsúdený, tvorila dôvody, ktoré sú podľa názoru ústavného súdu dostatočné na predĺženie väzby sťažovateľa. Vzhľadom na uvedené podľa ústavného súdu možno konštatovať, že uznesenie zo 17. júna 2010 plne rešpektuje požiadavky kladené čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy na rozhodovanie o zákonnosti väzby a nemožno ho označiť za arbitrárne alebo zjavne neodôvodnené. Vzhľadom na vydaný rozsudok Špeciálneho súdu z 24. februára 2009 sťažovateľ sa už v tomto štádiu trestného konania nemôže v záujme ochrany svojich práv domáhať aplikácie čl. 5 ods. 3 dohovoru na účely preskúmania dôvodov jeho väzby.

V súvislosti s námietkou sťažovateľa, že najvyšší súd v odôvodnení uznesenia zo 17. júna 2010 nezohľadnil všetky ním uvádzané argumenty (analýzu skutkov, za ktoré bol sťažovateľ uznaný za vinného, resp. spod obžaloby ktorých bol oslobodený, resp. skutkov, za ktoré bol prepustený zo zadržania), ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej už vyslovil, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 209/04).

S prihliadnutím na uvedené možno podľa ústavného súdu konštatovať, že skutočnosť, že najvyšší súd uvedenú argumentáciu sťažovateľa v konaní o návrhu predsedu najvyššieho súdu na predĺženie väzby sťažovateľa posúdil ako irelevantnú, resp. nie natoľko podstatnú pre rozhodnutie, aby k nej v rámci jeho odôvodnenia dal samostatnú odpoveď, nemožno posúdiť ako taký nedostatok odôvodnenia toho rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorý by mal za následok porušenie ním označených práv.

Sťažovateľ ďalej argumentoval tým, že jeho väzba je nezákonná v dôsledku nesprávnej aplikácie ustanovenia § 76a Trestného poriadku, ktoré má podľa jeho názoru retroaktívny charakter, keďže v čase jeho vzatia do väzby bola zákonom ustanovená maximálna väzobná lehota 48 mesiacov.

V súvislosti s touto námietkou sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že trvanie väzby je upravené v § 76 až § 79 Trestného poriadku, pričom celková lehota väzby je upravená v § 76 ods. 6 Trestného poriadku. S účinnosťou od 20. marca 2009 bol zákonom č. 97/2009 Z. z. do Trestného poriadku doplnený § 76a, podľa ktorého ak sa vedie trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody na 25 rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie, ktoré nebolo možné pre obťažnosť veci alebo z iných závažných dôvodov skončiť do uplynutia celkovej lehoty väzby v trestnom konaní a prepustením obvineného na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené

dosiahnutie účelu trestného konania, môže súd rozhodnúť o predĺžení celkovej lehoty väzby v trestnom konaní na nevyhnutnú dobu, a to aj opakovane. Celková lehota väzby v trestnom konaní spolu s jej predĺžením podľa predchádzajúcej vety však nesmie presiahnuť 60 mesiacov. Podľa prechodného ustanovenia k § 76a Trestného poriadku (§ 567e Trestného poriadku) sa § 76a použije aj na lehotu väzby, ktorá začala plynúť pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona č. 97/2009 Z. z. (t. j. pred 20. marcom 2009), vrátane lehoty väzby v konaní pred súdom podľa § 78 ods. 1 Trestného poriadku v znení účinnom do 31. januára 2009, nepoužije sa však v prípade, ak by sa mala predĺžiť lehota väzby v prípravnom konaní.

Najvyšší súd postupoval pri rozhodovaní o predĺžení lehoty väzby sťažovateľa podľa ustanovenia § 76a Trestného poriadku, ktoré bolo platné a účinné v čase jeho rozhodovania a ktoré sa v zmysle prechodného § 567e Trestného poriadku použije aj na lehotu súdnej väzby, ktorá začala plynúť pred nadobudnutím účinnosti novely, ktorou bolo doplnené uvedené ustanovenie.

K tomuto záveru dospel aj najvyšší súd pri rozhodovaní o predĺžení väzby sťažovateľa, keď v odôvodnení napadnutého rozhodnutia priamo citoval spomínané ustanovenia Trestného poriadku.

Na základe uvedeného ústavný súd nezistil taký výklad relevantných ustanovení v tom čase účinného procesného predpisu upravujúceho postup v trestnom konaní v označenom rozhodnutí najvyššieho súdu a ich uplatnenie vo veci sťažovateľa, ktorý by mohol vyvolať nezlučiteľné účinky s ústavou. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti, arbitrárnosti názoru alebo svojvôli najvyššieho súdu a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným.

Po preskúmaní napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, námietok sťažovateľa a záverov opierajúcich sa o judikatúru ESLP možno urobiť záver, že uznesenie zo 17. júna 2010 ako aj jemu predchádzajúci procesný postup nemohli porušiť práva sťažovateľa, tak

ako to uvádza vo svojej sťažnosti, a že účinky výkonu právomoci najvyššieho súdu v uvedenej veci sú zlučiteľné so sťažovateľom označenými právami podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru, a preto sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovuje.

III.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne požadoval za porušenie svojich označených práv finančné zadosťučinenie v sume 15 000 €.

Ústavný súd vychádzajúc zo zásad spravodlivosti, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a riadiac sa úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základného práva, považuje za dostatočné konštatovanie porušenia označených základných práv sťažovateľa zaručených ústavou, ako aj práva zaručeného dohovorom, tak ako to je uvedené v 1. výroku tohto nálezu, a preto mu primerané finančné zadosťučinenie nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 a § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 148 Občianskeho súdneho poriadku aj o úhrade trov konania ústavnému súdu, ktoré mu vznikli v dôsledku zaplatenia trov ustanovenej právnej zástupkyne sťažovateľa. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou pozostávajúce z odmeny advokátky za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2010 (prevzatie a príprava zastupovania a písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden

úkon právnej služby vykonaný v roku 2010 1/6 z výpočtového základu zo sumy 721,40 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 120,23 € a 7,21 € režijný paušál. Odmena advokátke za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje celkovú sumu 254,88 € ($120,23 \text{ €} \times 2 \text{ plus } 7,21 \text{ €} \times 2 = 254,88 \text{ €}$). Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2011